

EL MAPA DE LA RUTA DELS IBERS

! Els ibers treballaven molt bé el ferro. Ho demostren diverses troballes, com aquest capfoguier del poblat de Puig Castellar.

Les muralles d'Ullastret són les millors conservades de tots els assentaments ibers de casa nostra.

○ ULLASTRET

Indigets

○ CASTELL Palamós

○ PUIG CASTELLET Lloret de Mar

Els ibers utilitzaven el torn de terrisser per fer peces de ceràmica d'una gran qualitat que, fins i tot, es venien a l'estranger.

EL TERRITORI IBER

Lacetans

EL CASOL DE PUIGCASTELLET Folgueroles

Ausetans

EL TURÓ DEL MONTGRÓS El Brull

PUIG CASTELLAR Santa Coloma de Gramenet

CA N'OLIVÉ Cerdanyola del Vallès

Laietans

OLÈRDOLA

○ LA CIUTADELLA Calafell

A l'assentament de la Ciutadella s'han reconstruït les cases iberes seguint el seu estil original.

Cessetans

○ EL CASTELLET DE BANYOLES Tivissa

Ilercavons

LA MOLETA DEL REMEI Alcanar

Pel mar arribaven molts comerciants fenicis, grecs i d'altres civilitzacions mediterrànies.

! La falcata era l'espasa més utilitzada pels guerrers ibers. Tenia una forma corbada molt característica

○ LA FORTALESA Arbeca

○ EL MOLÍ D'ESPÍGOL Tornabous

EL COGULLÓ Sallent

Ilergets

Jo sóc un llop dels ilercavons

Ilercavons

El seu territori:
AL VOLTANT DEL TRAM FINAL DE L'EBRE.

L'Ebre era l'únic riu navegable pels vaixells grans. Els ilercavones controlaven punts estratègics i es van enriquir amb l'intens comerç que hi havia a la zona. Ho demostra el tresor trobat a Castellet de Banyoles, format per monedes i vaixelles magníficament decorades.

Assentaments:
• EL CASTELLET DE BANYOLES (TIVISSA)
• LA MOLETA DEL REMEI (ALCANAR)
• SANT MIQUEL (VINEBRE)

Indigets

El seu territori:
L'EMPORDÀ, EL GIRONES I LA SELVA.

Devien ser bons agricultors, ja que al seu territori s'han trobat moltes sitges (consulteu la "Guia dels curiosos") per emmagatzemar-hi gra. Tenien molt bona relació amb els grecs, que es van instal·lar al seu territori, a la ciutat d'Empúries.

Assentaments:
• ULLASTRET
• PUIG CASTELLET (LLORET DE MAR)
• CASTELL (PALAMÓS)

Ilergets

El seu territori:
PART DEL SEGRÀ, LA NOGUERA, L'URGELL, LES GARRIGUES I LES TERRES ORIENTALS DE L'ARAGÓ.

Va ser una tribu molt guerrera. L'any 195 aC. els seus dos reis, Indíbil i Mandoni, van dirigir els ibers en la seva gran revolta contra els romans. Una de les ciutats ilergetes més importants va ser Iltirta, probablement a l'actual Lleida.

Assentaments:
• LA FORTALESA (ARBECA)
• EL MOLÍ D'ESPÍGOL (TORNABOUS)

Laietans

El seu territori:
EL MARESME, EL BARCELONÈS, EL BAIX LLOBREGAT I EL VALLÈS.

Era una de les zones més poblades. Ho sabem, perquè s'hi ha trobat molts poblats fortificats –sovint als turons de les serralades del litoral– i explotacions agràries a les valls.

Assentaments:
• CA N'OLIVER (CERDANYOLA DEL VALLES)
• PUIG CASTELLAR (SANTA COLOMA DE GRAMENET)

Ausetans

El seu territori:
LA PLANA DE VIC I LES SERRES CIRCUMDANTS.

Els ausetans van aixecar poblats fortificats en llocs alts molts estratègics. La seva capital, Ausa (probablement a l'actual Vic), va ser assetjada pels romans. A la batalla van morir 12.000 ausetans, segons els historiadors llatins.

Assentaments:
• EL TURÓ DEL MONTGRÓS (EL BRULL)
• CASOL DE PUIGCASTELLET (FOLGUEROLES)
• L'ESQUERDA (RODA DE TER)

Cessetans

El seu territori:
L'ALT I EL BAIX PENEDES, EL GARRAF, EL CAMP DE TARRAGONA I POSSIBLEMENT UNA PART DE L'ANOIA.

Aquí van tenir lloc els primers enfrontaments entre l'exèrcit romà i el cartaginès durant la segona guerra púnica. Una de les batalles es va produir a Kesse, població situada segurament a la Tarragona actual.

Assentaments:
• OLÈRDOLA
• LA CIUTADELLA (CALAFELL)

Lacetans

El seu territori:
PART CENTRAL DEL BAGES I LES PARTS LIMÍTROFES AMB L'ANOIA, EL SOLSONÈS I LA SEGARRA.

Es van aliar amb els seus veïns, ilergets i ausetans, en la guerra contra els romans. Van ser derrotats finalment per les tropes del cònsol Marc Porci Cató el 195 aC. Aquest cònsol és famós perquè va ordenar destruir totes les fortificacions iberes. Va ser la fi de la civilització ibera.

Assentaments:
• EL COGULLÓ (SALLENT)

Busca les solucions a la Guia dels Curiosos!

EL JOC DELS IBERS

Prepara't per jugar!

Abans de començar omple el teu carnet d'iber

Carnet Iber

EL MEU
NOM

EL MEU
NOM IBER

Alguns noms ibers: Enasagim, Suisetarten, Nesille, Indibil, Mandoni, Amusic, Bilstages, Biurbor i Balartiger.

SÓC DE LA
TRIBU DELS

Trobaràs la teva tribu al mapa de Catalunya que hi ha a la carpeta de "La increïble ruta dels ibers".

EL MEU ANIMAL MÀGIC:

CAVALL: Era un símbol de poder. Estava reservat als ibers més poderosos.

BOU: El feien servir per treballar el camp. També tenien carros tirats per bous.

LLOP: Era temut i adorat. Les monedes encunyades a Iltirta porten un llop.

ÀGUILA: Segurament representava pels ibers el déu del cel.

Les teves primeres paraules en iber:

Neidiniulsdir

eiculnie

balbi

· ncoeiegiararagi · r
· r · lbiausri · r ·

Inscripció d'una ceràmica del poblat d'Ullastret. El seu significat és un misteri!

AMICS O ENEMIGS

Jo vinc en to de pau!

Als ibers els agradava comerciar amb mercaders que arribaven des de molt lluny a la Península. D'aquests intercanvis va sorgir la cultura ibera. Però no tots van venir amb les mateixes intencions...

? Trobaràs els amics i els enemics dels ibers al final del laberint

fenicis

romans

grecs

cartaginesos

AMICS.

Coneguts com “Els senyors del mar”, van travessar tot el Mediterrani. Van fundar ciutats al sud d'Espanya i a Eivissa, des d'on comerciaven amb els ibers del nord.

MOLT AMICS.

Van fundar la ciutat d'Empúries, al nord de Catalunya. La seva influència fou molt positiva en les arts i en el comerç dels ibers. Van introduir l'ús de la moneda.

NO ET REFIIÉS...

Es van establir a la península Ibèrica i, en poc temps, van controlar totes les tribus del sud. Després les van utilitzar per fer la guerra als romans.

ELS CONQUERIDORS.

Van desembarcar a la Península per lluitar contra els cartaginesos, que eren els seus enemics. Però després es van quedar i van imposar la seva cultura. Va ser la fi dels ibers.

No et pensis que érem tan diferents a tu!

Com EREN els IBERS

La majoria dels ibers eren pagesos i ramaders. Hi havia una elit d'ibers més poderosos, que controlava el comerç i prenia les decisions de guerra. Els poderosos vivien en poblats fortificats.

? Marca el dibuix equivocat que **s'ha colat** en cada fila

QUÈ MENJAVEN?

patates

vi

pa i galetes

carn de cérvol

llenties

fes-te vegetarià!

COM ES VESTIEN?

braçalets

túniques

cinturons

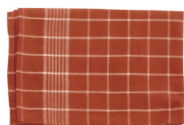

collars

pantalons

QUÈ FEIEN?

teixits

pàper

eines del camp

ceràmica

armes

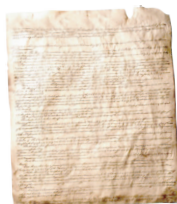
COM COMERCIAVEN?

amb monedes

bitllets

contractes
de venda

sal

intercanvi
de productes

beeee!

EL JOC DE L'ARQUEÒLEG

Els arqueòlegs són una mica com els detectius. Investiguen les pistes i descobreixen coses sorprenents allà on tothom només hi veu un grapat de pedres. Vols fer d'arqueòleg? Segueix aquestes pistes.

Marca les pistes que trobis en la teva **fitxa arqueològica**

Pista 1

Les misterioses fileres de pedres.

Indiquen on eren les parets de les cases. Els ibers solien fer una part de la paret amb pedra i la resta amb adob (barreja de terra i palla).

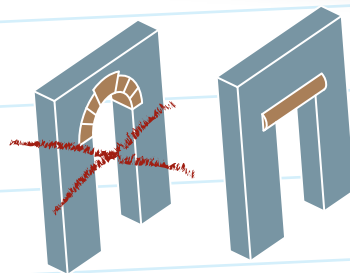
Pista 2

Restes de terra. Els ibers no tenien maons. Feien servir tovots: blocs de terra compactada amb palla. En assecar-se al sol, eren resistents i aïllaven del fred i de la calor, però amb el pas dels segles s'han descompost.

Pista 3

Un espai buit. Deu ser la porta de la casa. Els ibers no coneixien l'arc, per això feien portes petites, amb una llinda de fusta per suportar el pes. Això vol dir que l'interior de les cases estava en penombra.

Pista 4

Al voltant de les cases: Els ibers protegien els poblats amb muralles i solien construir les cases pegades a la muralla. Si trobes una paret més gruixuda que les altres, segurament, formava part de la muralla.

Fitxa arqueològica

Pistes identificades:

Nom del poblat investigat	Parets de cases	Restes de muralles	Torres de defensa	Pous o cisternes	Esquelets	Llars de foc

* Ves amb compte, no sigui que et trobis un iber viu!

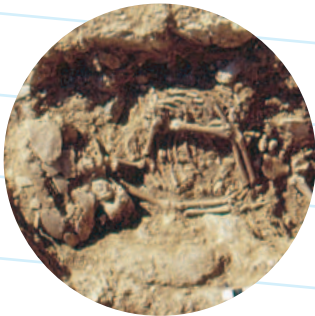

Eh! Si trobes un os, és meu!

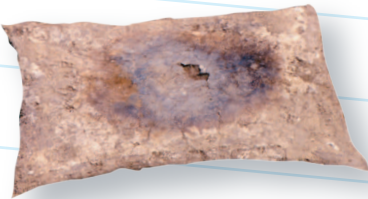
Pista 5

Sota terra! En algunes cases s'han trobat enterrats esquelets d'infants morts en néixer. Els grecs també feien aquest ritual per propiciar la fecunditat de les famílies.

Pista 6

Al centre de la casa. Solia haver-hi la llar de foc per donar calor a l'habitatge. A sobre hi col·locaven graves o trossos de ceràmica escalfats al foc.

Pista 7

Aigua. Els ibers s'asseguraven el proveïment d'aigua amb pous, cisternes o construint els poblats prop de llacs o rius. Busca la font d'aigua del teu poblat.

L'ART DELS Ibers

Sóc un llop amb els ullals ben esmolats!

Als ibers els agradava decorar els vasos de ceràmica amb escenes de caça, lluites entre guerrers, rituals... També dibuixaven motius geomètrics i florals que potser feien servir en els seus vestits.

Completa aquestes escenes amb animals o amb altres guerrers ibers

Quin animal vol
caçar el genet?
Dibuixa-ho!

Dibuixa el teu **kalathos** amb motius típics de la decoració ibera.

El *kalathos* és una de les ceràmiques més populars dels ibers. La seva forma fa pensar en un *barret de copa* invertit.

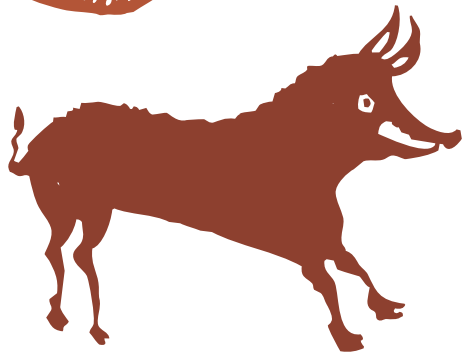
Es creu que feien el vorell tan gran per poder tancar el vas amb pells lligades amb cordills.

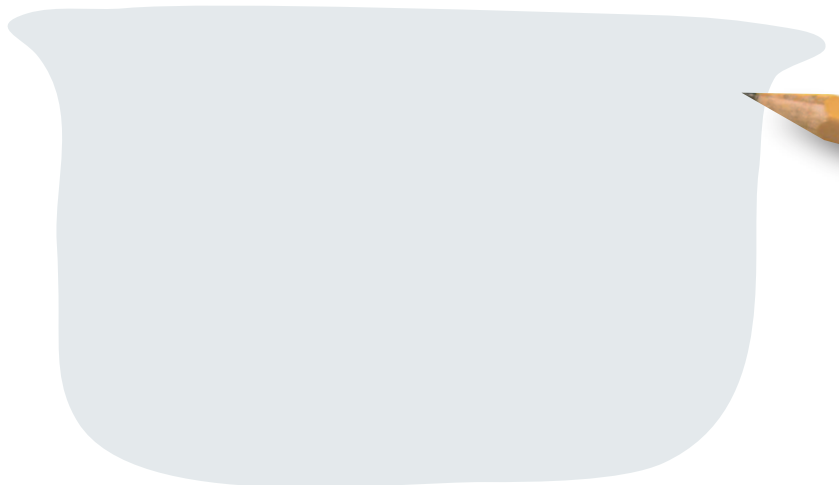
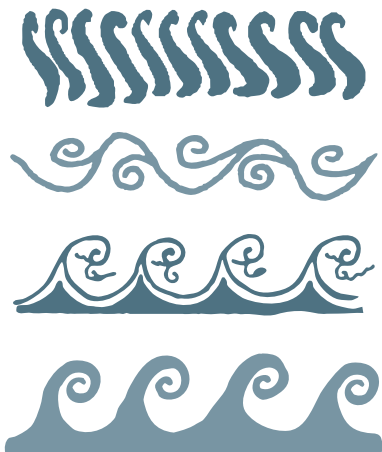
*Als ibers els agradava ballar
Potser abans d'anar a lluitar
feien danses de guerra
Dibuixa-la!*

Correu amics, que venen els ibers!

Què pesadets, No deixen ni fer la migdiada

Descobreix el misteri a la Guia dels Curiosos

L'escriptura IBERA

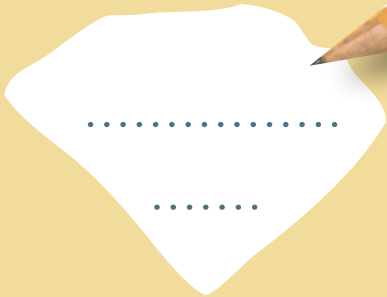
És una escriptura ben estranya, hi ha signes que representen lletres, vocals i consonants, i signes que representen síl·labes. La podem llegir, però no la podem entendre. Vols aprendre a parlar iber?

Pronunciació dels signes més utilitzats pels ibers del nord	▷▷	a	◊	í	<<	ke	Ш	to
	↳	e	∩	n	└	ki	Δ	tu
	∩	i	Y	m	⌘	ko	┆	ba
	H	o	Y	?	⊙	ku	⋈	be
	↑	u	⌚	s	X	ta	┆	bi
	Λ┆	l	M	ś	◊	te	✱	bo
	40	r	ΛΛ	ka	ψ	ti	0	bu
✱ No hi ha signes dobles, el que passa és que alguns varien segons les inscripcions. Per exemple: ▷ i ▷ sonen "a", Λ i Λ sonen "l"...								

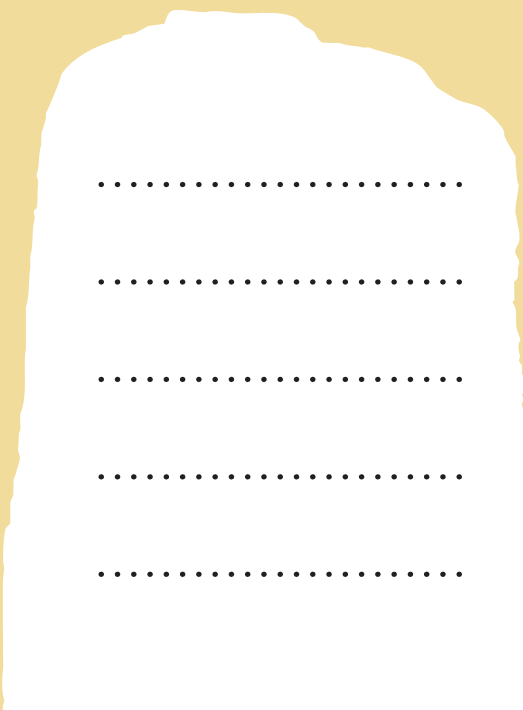
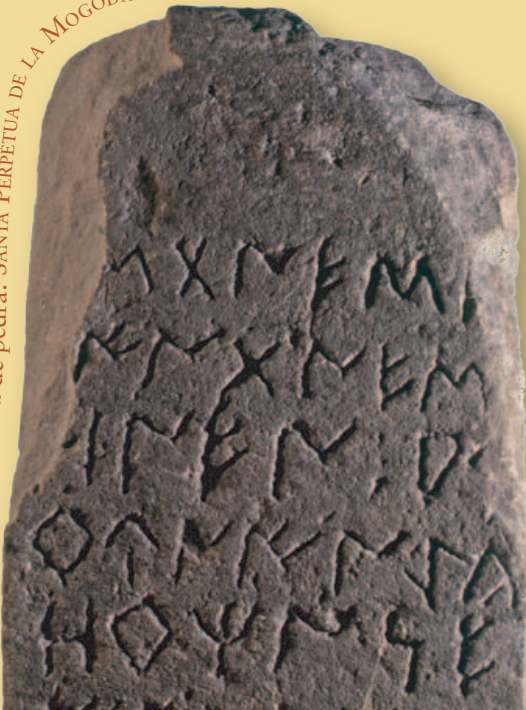

Utilitza l'alfabet iber per descobrir com pronunciar aquestes inscripcions.

Pedra amb inscripció. OLÈRDOLA

Estela de pedra. SANTA PERPÈTUA DE LA MOGODA

LA GUIA DELS CURIOSOS

AQUÍ TROBARÀS LES RESPOSTES DE “EL JOC DELS IBERS”
I MOLTES MÉS CURIOSITATS SOBRE LA CIVILITZACIÓ IBERA

Molt abans dels cavallers medievals, abans de l'expansió del gran Imperi Romà , abans fins i tot de la famosa Cleopatra d'Egipte , a casa nostra va sorgir una misteriosa civilització, els ibers. Agricultors i guerrers, van construir ciutats i poblats emmurallats dels quals avui ens queden les restes. Van ser els nostres primers avantpassats en desenvolupar una escriptura i una cultura pròpia . La seva història, i en part la nostra pròpia, comença fa més de 2.500 anys.

ABANS DE
COMENÇAR

3 VERITATS SOBRE ELS IBERS

1

Els ibers no van venir de fora.

Eren els rere... rebesnéts d'aquells homes vestits amb pells d'animal de la prehistòria. De caçadors van passar a pagesos i van aprendre a cultivar tan bé les terres que van tenir prou aliments per agrupar-se i formar poblats cada vegada més grans.

2

Els ibers no estaven sols.

Des de molt antic, vaixells d'altres civilitzacions creuaven el Mediterrani per comerciar amb les tribus de la Península. Així va ser com els pobles de la costa van entrar en contacte amb noves cultures i van formar la seva pròpia civilització.

Ser iber o no ser iber, aquesta és la qüestió!

3

Els ibers no eren un imperi.

Sinó un conjunt de tribus independents les unes de les altres. El seu territori s'estenia per les regions costaneres de la Península ibèrica, des del sud fins al Llenguadoc francès. Què hi havia a l'interior? Una barreja de pobles celtes i celtibers.

AMICS O ENEMICS L'ORIGEN DELS NOSTRES VEÏNS

Fenícis *molt amics*

Venien de l'actual Líban. Eren navegants experts, fins i tot van travessar l'estret de Gibraltar, una zona amb molts corrents d'aigua. Comerciaven amb les tribus iberes.

Grecs *bons amics*

Van fundar Empúries per comerciar amb les tribus del nord. Als ibers els agradaven molt les seves vaixelles ja que s'han trobat restes per tot el territori.

Cartaginesos *no et refiïs*

Els supervivents de l'imperi fenici van crear un de nou, la capital era Cartago. Es barallaven amb tots els seus veïns i van utilitzar els ibers per fer la guerra als romans.

Romans *els conqueridors*

Van oferir protecció a les tribus iberes davant els cartaginesos, però quan els van vèncer també van conquerir els territoris ibers i van imposar la seva cultura.

COM EREN ELS IBERS EL JOC DELS ERRORS

LES
SOLUCIONS

No menjaven patates!
Provenen d'Amèrica.

Sí que menjaven:

Pa i galetes: feien servir molins de pedra per moldre el gra i fer farina.

Cérvols: Aleshores n'hi havia molts als boscos de Catalunya.

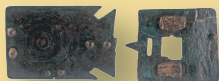
Cervesa i vi: Es creu que solien prendre begudes alcohòliques a les reunions. El vi el van aprendre a fer, segurament, de fenícis i grecs. El preniën barrejat amb aigua, herbes i espècies.

No es vestien amb pantalons!

Sí que es posaven:

Túniques. Les de les dones eren llargues fins als peus, les dels homes curtes fins a mitja cuixa.

Cinturons. Els feien servir per cenyir les túniques al cos.

Collars. Les dones de l'aristocràcia duien molts ornaments metàl·lics per tot el cos.

Braçalets: els seus homes també portaven arracades i braçalets cenyits al bíceps.

No fabricaven... paper.

Sí que fabricaven:

Teixits: els feien amb llana i amb lli.

Ceràmica: Moltes coses que avui són de vidre o plàstic, ells les feien de ceràmica. Van difondre la ceràmica a torn.

Eines: L'ús de l'arada de ferro va ser molt important per obtenir millors collites.

Armes: la falcata era l'espasa característica dels ibers.

No compraven amb bitllets
Són un invent xinès!

Sí que utilitzaven:

Monedes: Les ciutats més importats encunyaven les seves pròpies monedes.

Contractes: Servien per definir els productes que s'intercanviaven. Els escrivien en planxes de plom.

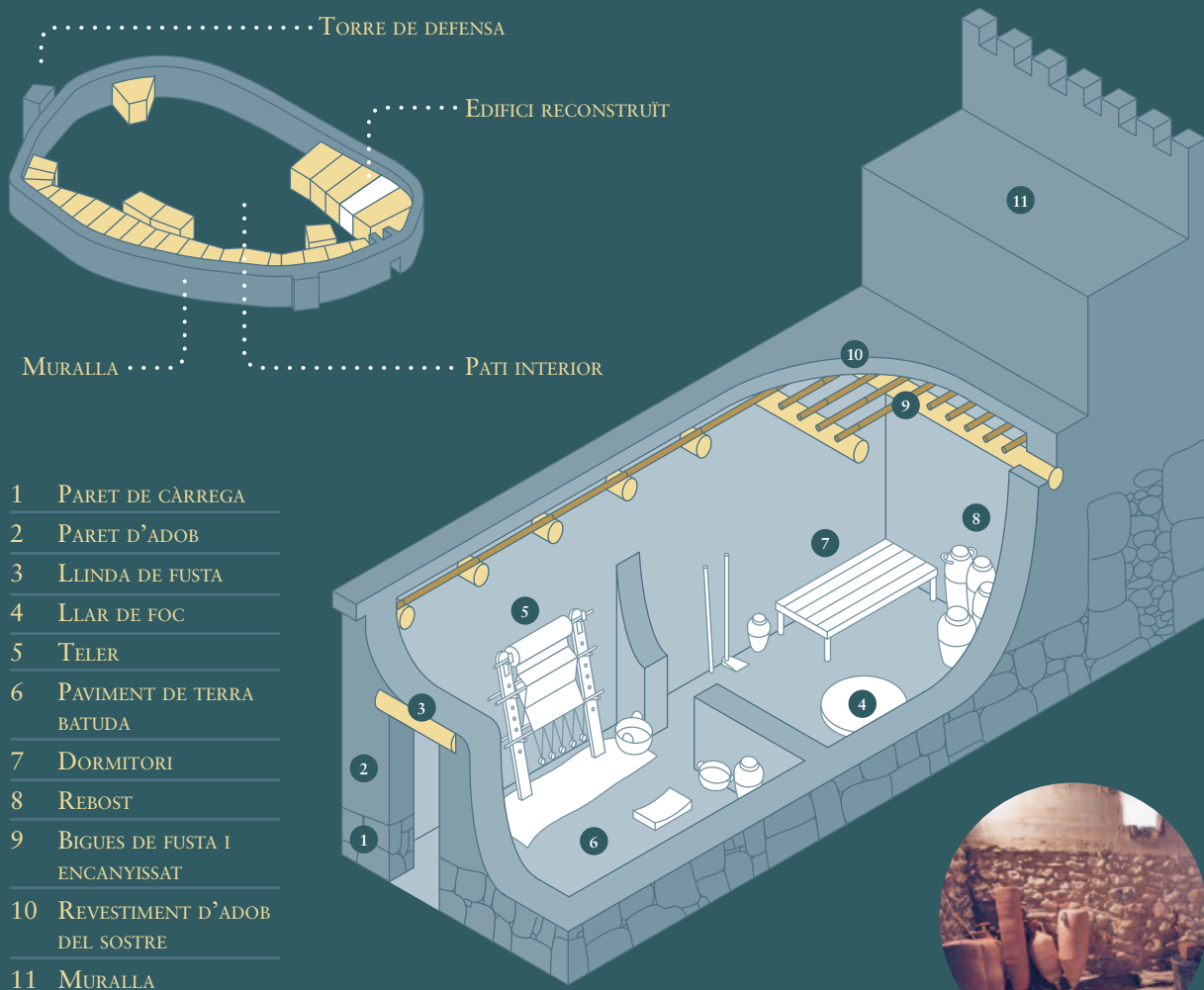
Sal. A l'antiga Grècia alguns sous es pagaven en porcions de sal (és l'origen de la paraula salari). A Cardona s'explota des de molt antic una muntanya de sal.

COM ERA UN HABITATGE IBER

RECONSTRUCCIÓ D'UNA CASA

del poblat La Moleta del Remei (Alcanar)

- 1 PARET DE CÀRREGA
- 2 PARET D'ADOB
- 3 LLINDA DE FUSTA
- 4 LLAR DE FOC
- 5 TELER
- 6 PAVIMENT DE TERRA BATUDA
- 7 DORMITORI
- 8 REBOST
- 9 BIGUES DE FUSTA I ENCANYISSAT
- 10 REVESTIMENT D'ADOB DEL SOSTRE
- 11 MURALLA

Una idea de casa diferent

Les estances solien ser petites i en penombra, per tant, no convidaven a passar-hi molt de temps, i la majoria de les activitats diàries es feien fora de casa. Es calcula que havien de reparar les cases almenys dues vegades l'any. El manteniment era constant.

Com feien el sostre?

Els ibers no coneixien la teula (la introduirien més tard els romans). Per fer el sostre col·locaven una capa de canyes sobre l'embigat de fusta i després ho cobrien tot amb fang barrejat amb palla. Quan s'assecava era molt resistent.

Què són aquests forats?

Els cereals eren la base de l'alimentació i del comerç. Per emmagatzemar el gra feien sitges: excavaven grans forats al terra, recobrien les parets interiors amb argila per impermeabilitzar-les i, quan eren plens, segellaven l'obertura amb pedra i fang. El gra s'hi conservava durant molt de temps sense germinar.

L'interior de la casa

Els telers els col·locaven a prop de la porta per aprofitar al màxim la llum solar. Ho sabem, perquè sovint s'hi ha trobat fusaioles, petits pesos de teler.

El rebost estava situat a l'interior de la casa o bé en un altell, lluny de la porta per guarir millor els aliments.

FOTOGRAFIES DE POBLATS DE LA TRIBU DELS CESSETANS: CASES RECONSTRUÏDES DE LA CIUTADELLA (CALAFELL) I SITGES D'OLÈRDOLA.

EL GRAN MISTERI DE L'ESCRITURA IBERA

Per què sabem llegir l'iber però no coneixem el significat d'allò que llegim? La resposta és a les monedes.

Les ciutats més important encunyaven monedes amb el seu nom. Sabem llegir alguns d'aquests noms, perquè escriptors grecs i romans els van transcriure.

Gràcies a això, en bona mesura, hem descobert la pronunciació dels caràcters ibers, però no sabem el significat de les altres paraules.

NOMS DE CIUTATS:

𐤆𐤌𐤕𐤓𐤕𐤕
𐤕𐤓𐤕
𐤕𐤓𐤕𐤓𐤕

iltirta:
segurament l'actual Lleida

kese:
segurament Tarragona

untika:
una ciutat dels indigets

ALTRES EXPRESSIONS:

𐤕𐤓𐤕𐤓𐤕

sken: Indica l'origen de la moneda. Apareix al final del nom:

- Untikesken, de Untika
- Laiesken, de Laie
- Itirkesken, de Itirta

𐤕𐤓𐤕𐤓𐤕𐤓𐤕

salir: També apareix al final d'algunes monedes. Es creu que vol dir plata o el metall valuós del qual estaven fetes:

- Tarraconsalir

SOLUCIONS AL JOC DE L'ESCRITURA IBERA

1a LÍNIA: *ta r a l ku*
2a LÍNIA: *e ka*

1a LÍNIA: *ś t a n e ś*
2a LÍNIA: *i n t a n e ś*
3a LÍNIA: *ś n e n a*
4a LÍNIA: *ṛ u n i n k i k a*

?!

ÚLTIMA HORA! NOMÉS PER ALS MÉS CURIOSOS

Els exvots. Són figuretes de metall i també de ceràmica i terracota (aquestes són més comunes entre els ibers del nord). Representen persones pregant, guerrers, animals... Es creu que tenien un caràcter màgic, per demanar favors als déus.

Què feien amb els morts?

Els ibers cremaven els cossos vestits, junt amb les seves armes i objectes de valor... Col·locaven les cendres dins urnes de ceràmica i després les enterraven.

Eren fatxendes?

Es creu que les grans muralles dels poblats ibers no només eren per defensar-se, també servien per mostrar el seu poder davant les altres tribus. Com més grans les muralles més prestigi aconseguien.

Els llocs sagrats dels ibers.

S'han trobat pocs temples als assentaments de casa nostra. Es creu que els ibers del nord practicaven una religió relacionada amb les forces de la natura en santuaris situats fora dels poblats (especialment en coves i en llocs alts a l'aire lliure).

Bons guerrers.

Tot i que els ibers eren, sobretot, agricultors, tenien fama de bons guerrers. Cartaginesos, grecs i romans van reclutar mercenaris ibers en els seus exèrcits. La guàrdia personal de Juli Cèsar estava formada per ibers majoritàriament.

La música i la dansa eren molt importants per als ibers. Per autors antics i per pintures de ceràmiques creiem que les associaven amb reunions de la tribu i amb activitats bèl·liques.

EL GRAN TEST DELS IBERS

Jo no he fallat cap pregunta!

AQUESTES I MOLTES ALTRES CURIOSITATS
LES POTS DESCOBRIR TU MATEIX SI VISITES
ELS ASSENTAMENTS DE LA RUTA DELS IBERS.

